

Rapor

COM/SCHA/REP/001/FINAL

ALTINCI TOPLANTI

TÜRK KÜLTÜR MİRASININ BİR PARÇASI OLARAK TÜRK DİLİ KONUŞAN ÜLKELERDE SİNEMA VE ANİMASYON (GÖSTERİM VE DAĞITIM BOYUTU)

I. GİRİŞ

1. Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi Beşinci Zirvesinde kabul edilen Astana Deklarasyonu “üye ülkeler arasında medya ve enformasyon alanında işbirliğinin geliştirilmesinin önemini” vurgulamaktadır. TÜRKPA üyesi ülkeler, sinema ve animasyonun en önemli rollerden birini oynadığı enformasyon alanında bütünleşiklik konusuna özel önem vermektedirler.
2. Her türlü sanat, sinema ve animasyon insan yaşamında eşsiz bir yer işgal eder. Sinematografi bütünüyle sosyal bir kurumdur, çünkü toplumun yaşamını etkiler ve izleyicinin bilincini oluşturur. Toplum ve sinema dünyası arasında sürekli bir bağlantı vardır. Sinema, Türk dili konuşan halkların zihniyetini, kültürünü ve geleneklerini yansıtmakla kalmaz, aynı zamanda onu erken yaşlardan çizgi filmlerle ve daha sonra da filmlerle etkiler. Bu nedenle, Türk dili konuşan ülkelerde yeni nesillerin geleceğinden sinema ve animasyonun bir dereceye kadar sorumlu olduğunu söyleyebiliriz.
3. Film endüstrisi, neredeyse tüm kamu bilinci alanlarını kapsayabilir. Bu tam olarak sinema olgusudur ve bu yüzden sinema insanları bir araya getirmektedir. Kitlese bir tüketim için tasarlanan animasyon da dahil olmak üzere film prodüksiyonu sayesinde Türk dili konuşan devletlerin tarihini açıklamak çok uygundur.

4. Çizgi filmler aracılığıyla Türk dili konuşan ülkelerin tarihinden eğitsel ve bilişsel unsurlar getirebiliriz. Bir insan, tarihi hakkında ne kadar çok bilgiye sahip olursa, kendinden daha emin bir şekilde kendini yönetir, yaşadığı toplumda daha organik olarak sosyalleşir.
5. Animasyon filmleri çocukların davranışları üzerinde büyük bir etkiye sahiptir ve entelektüel ve duygusal gelişimlerinde önemli bir rol oynar. Tüm yetişkinlerin çocukluğunda favori bir çizgi kahramanları vardır.
6. Ancak son yıllarda, Türk dili konuşan ülkelerin film yapımcıları ve animatörleri, teknik konulardaki yüksek maliyet, vergi engelleri, dijitalleşme, istihdam, pahalı kiralama gibi iş sorunları ve devlet desteğinden yoksun olma nedeniyle daha fazla izole edilmiş hissetmektedirler.
7. Bu raporun amacı, TÜRKPA üye ülkelerinin ulusal mevzuat sistemleri dahil olmak üzere sinema ve animasyondaki genel durumu değerlendirmek ve bu konularda TÜRKPA üyesi ülkeler arasında bölgesel işbirliğinin önceliklerini belirlemektir.

II. SİNEMA ve ANİMASYON (Gösterim ve Dağıtım)

8. TÜRKPA üyesi ülkelerin (Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkiye) sinematografi alanındaki devlet politikası temel ilkeleri takip eder: a) Ulusal filmlerin üretimi, kullanımı, çoğaltılması, kiralanması, gösterilmesi ve saklanması için şartlar yaratmak; b) yurtdışı da dahil olmak üzere ulusal filmlerin dağıtımını ve tanıtımını teşvik etmek ve desteklemek; c) sinematografi alanında ulusal dillerin geliştirilmesi ve korunması için koşulların oluşturulması. TÜRKPA üyesi ülkelerin ulusal film ve çizgi filmlerin dağıtımını alanında bilgi entegrasyonu için büyük bir potansiyel vardır. Filmlerin dağıtımını ve kiralanması iş alanı (bir film ürününün tüketimi) olduğu için, kültürel mirasın zenginliğini yansıtan Türk dünyası ve TÜRKPA üye ülkelerinin izleyicisinin kültürel ve sosyal entegrasyonuna katkıda bulunan bu film projeleri kategorisi için özel ve kamusal ortaklıkların başarılı etkileşimine yönelik koşullar yaratmak önemlidir.
9. Dünya uygulamasında dağıtım şeması ve filmin kiralanması yaklaşık olarak aşağıdaki gibidir. Piyasadaki en aktif olanlar ki bunlar büyük oyuncular olarak bilinir Hollywood stüdyolarıdır - Sony Pictures, Disney, Universal, Warner Brothers ve diğerleri. Uzun yıllara dayanan bir film yapım sistemleri var ve ürünü son kullanıcıya teslim ediyorlar, şubeleri her büyük uygar ülkede bulunuyor. Bazı durumlarda, büyük stüdyo diğer ülkelerde ortak ajanslarla film dağıtımında çalışmayı tercih ediyor. Bağımsız film dağıtım sistemi daha azdır – burada önce yapımcı (veya yapımcı firma) projeyi bulup geliştirir.

10. Daha sonra bir bütçe belirlenir, özel yatırımcıları veya yumuşak paraları - fonlardan ve devletten bulur. Yurtdışında kendi parasıyla yapımcı - sadece bazı olağanüstü durumlarda nadiren yatırım yapar.
11. Büyük bir stüdyo filmin yapım aşamasında, tek bir metre uzunluğundaki film çekilmemesine ve tek bir gigabaytlık dijital görüntü olmamasına rağmen, prömiyerinin (bir buçuk yıl sonra) tarihini zaten biliyor. Bir reklam kampanyası çalışmaya başlıyor ve buna devasa fonlar harcanıyor. Filmin gösterileceği her ülkedeki temsilcilikleri de yayın için hazırlanıyor. Tüm yıl için tarihler önceden kaydedilir ve stüdyolar birbirleriyle zaman içinde dağılmak için yarışır: tek bir tarihte, benzer bir türdeki filmler çakışmamalıdır - örneğin, aynı seyirciyi hedef alan iki komedi filmi. Her film festivalinde, stüdyolar filmlerden teaserlar, dilimleyiciler, fragmanlar, alıntılar ile gösterilir. Bu filmleri gösterecek tüm sinemalar, bir yıl önceden ücretlendirilir. Ana kazançlarını büyük eğlence filmlerinde kazandıklarını gayet iyi biliyorlar, bu yüzden büyük yapımlar öncelikleridir.
12. Kasım ayında Los Angeles'ta gerçekleşen Amerikan (Amerikan Film Pazarı) , Cannes sırasında gerçekleşen (Le Marché du Film) ve Berlin Film Festivali sırasında düzenlenen Avrupa (EFM) gibi birçok önemli film pazarı vardır. Orada, bağımsız stüdyolar veya satış şirketleri (satış evleri) bitmiş ve henüz filme çekilmemiş filmlerini satıyorlar. Senaryolar dünyadaki potansiyel alıcılara gönderilmektedir. Aslında, dağıtıcı soyadlarını satın alır: yayınlanacak kitabın yazarı, test edilmiş yönetmen, tanınmış aktörler ve diğerleri. Filmlerin dağıtımını için haklar genellikle daha fazla para teklif eden kişide kalır. Film satın alan bağımsız dağıtım şirketleri filmi kendi bölgelerinde yayınlarlar - bağımsız olarak (bir sinema bölümü varsa) veya büyük bir şirketin veya devin yardımıyla. İkinci durumda, film dağıtım yükümlülüklerini üstlenen şirket, ücretlerin% 10-17'sini alır.
13. Film Dağıtım Ücretleri: Film dağıtımından elde edilen karların yarısı her zaman sinemalar tarafından, yarısı da distribütör tarafından alınır. Distribütör bu yarı payı kendisine filmin haklarını satan şirket ile paylaşmak zorunda. Buna ek olarak, satıcı TV satışlarından, video disklerinden ve internet kiralamalarından da büyük bir gelir elde eder. Yüzde, satıcının kurallarına ve distribütörün pazarlık ettiği şartlara bağlıdır. Dağıtıcı lehine 50-50, 70-30 veya 80-20 şeklinde olabilir.
14. Çok daha sıklıkla, kiralama şirketleri filmi göstermek için sınırlı haklar edinirler. Bu durumda, lisans sahiplerinin payı da dağıtıcıların oranından çıkarılır, bu nedenle distribütör sadece komisyon alır (gişe gelirinin % 7,5 ila% 15'i arasında) ve gerisi -% 35'ten% 40'a - filmin yapımcısına kalır. Sinemaların, dağıtım şirketlerinin ve filmin yapımcılarının karlarının oranı, tarafların bireysel düzenlemelerine bağlı olarak değişebilir. Buna ek olarak, sinemalar, örneğin, telif hakkı için listelenen diğer masrafları, vergi indirimlerini de satıştan elde edilen gelirden karşılar.

15. Dağıtım şirketleri filmi beş ila sekiz ila on beş yıl için satın alır. Bu süre zarfında filmle istedikleri her şeyi yapabiliyorlar: TV kanallarına satıyorlar, sinemalarda gösteriyorlar, videodiskler yayınlıyorlar. Filmden herşeyi çıkarmak zorundalar, çünkü satın almadan önce satıcı-stüdyoya sözde asgari garanti (veya MG) getiriyorlar, sabit bir miktar belirleniyor ki bu da kazançlı duruma gelmesi için aşılması gereken bir rakamdır.
16. Dijital teknolojiler ve özellikle İnternet, sinema endüstrisini derinlemesine yeniden şekillendiriyor. Kısa vadede, dijital teknolojilerin kullanımının artması, değer zinciri boyunca önemli ölçüde maliyet düşüşlerine yol açabilir. Dijital film teslimi fiziksel filmleri, videoları ve DVD'lerin yerini alabilir, böylece video kiralama mağazalarının ve diğer orta katmanların değer zincirinde uzun vadede hayatta kalmasını tehdit edebilir.
17. 3 boyutlu filmlerin gösterimi için sinemaların yeniden donatılması sinemalar için en önemli öncelik haline geliyor. Modern yüksek teknolojili projeksiyon ekipmanlarına sahip sinema ekipmanı, izleyicilerin katılımını da etkileyen yeni bir neslin filmlerini gösterme imkanlarını genişletiyor. Her yıl gişe filmleri koleksiyonları 3D filmlerin kiralanması nedeniyle büyüyor.
18. Yatırımın geri dönüşü açısından en iyisi şaşırtıcı olmayan şekilde aile filmi ve komedi türüdür, yani yetişkinler eşlik etmeden gençler tarafından izlenebilen yapımlar. Korku filmi, film yapımcısı için en riskli türdür. Filmdeki durumun tanınır olması çok önemlidir. Yer ve zamanın koşullarını tamamen bilinmeyen bir halden izleyici için tanınır hale değiştirerek kar % 11-13 artırılabilir.
19. Sinema için önemli bir gelir kaynağı reklamdır. Ortalama olarak, sinemalardaki reklam gelirleri toplam gelirin % 3-5'ini oluşturuyor, sadece en başarılı sinemalarda bu rakam yüzde 15'e veya daha fazlasına ulaşabilir, ki bu önemli bir miktardır. Sinemaların faaliyetlerine bağlı olarak değişir. Filmin başlangıcından önce reklamlar, medya ile ortak etkinlikler ve çok daha fazlası olabilir.
20. BDT ülkelerinin film dağıtım pazarını analiz etmeye çalışırken, temel engellerden biri, bireysel bölgelerdeki gişe ücretleri hakkında verilere erişilememesidir. Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan gibi ülkelerde film endüstrisinin bir parçası olarak film dağıtımını yeni ortaya çıkıyor. Aynı eksiklikler ve sorunlar tüm bu ülkeler için ortaktır. Sinemaların tümü dağıtıcılarla filmlerin gösterilmesinden elde edilen karın belirli bir oranda taraflar arasında bölünmesine dayanan şeffaf bir plan üzerinde çalışmaz. Genellikle distribütörler, kiralama sonuçlarına bağlı olmaksızın sabit bir ücret için hakları satmaktadır.

III. SİNEMA VE TÜRKPA ÜYESİ ÜLKELERDE YASAL MEVZUAT

AZERBAYCAN

21. Ağustos 2018'de Azerbaycan sineması 120 yaşına girdi, Azerbaycan'ın 2 Ağustos 1898'de çıkan ilk sessiz filmi ile sinemada uzun bir tarihi var.
22. Azerbaycan Kültür Bakanı Abulfas Garayev'e göre, 2014-2017 döneminde 26 Azerbaycan filmi 48 ülkede düzenlenen 128 festivalde 219 etkinliğe katıldı ve 49 ödül aldı. Sinema alanında ilgi çekici projeler sadece devlet film stüdyosu değil, aynı zamanda özel yapımcı film şirketleri tarafından da gerçekleştiriliyor. Ayrıca yakın gelecekte, sinema dünyası temsilcileri ve uzmanların katılımıyla, Azerbaycan sinemasının gelişmesi için yeni bir yaklaşım ortaya çıkacağını belirtti.
23. Azerbaycan sinema sanatının gelişmesi açısından Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'nın "2008-2018 için Azerbaycan Sinemasının Gelişimine Yönelik Devlet Programının Onaylanması Hakkında Karar" başlıklı 4 Ağustos 2008 tarihli kararı önemlidir. Devlet Programı, tüm sinema alanlarını geliştirmek için gerekli önlemleri içerir, ancak bunların en büyüğü ve en önemlisi, film stüdyosu «Azerbaycanfilm»'in malzeme ve teknik temelini güçlendirilmesi ile bağlantılıdır.
24. Kültür ve Turizm Bakanlığı Filmleri Propaganda ve Film Dairesi Başkanlığı'nın sinematografi yönetmeni Yusif Sheikhov'a göre, sinema teçhizatlarının, sinema ekipmanlarının eskimesinden dolayı film ekipleri ve yapım merkezleri ekipman kiralamak zorunda kalıyor ve bu film yapım maliyetini artırıyor. Ona göre, Devlet programı tarafından öngörülen önlemlerden biri "Nizami" sinemasının modernleştirilmesidir. Ve önümüzdeki aylarda bu tamamlanacak. Çeşitli salonlardan oluşan "Nizami" sinemasına uluslararası film festivalinin merkezi statüsü verilecek.
25. Azerbaycan'da sinema dili. Uluslararası hukuk firması Baker & McKenzie, Azerbaycan Cumhuriyeti mevzuatının sinemalarda gösterilmeden önce yabancı filmlere dublaj ve altyazı noktasında herhangi bir şart getirmediğini kaydetti. Aynı zamanda, "Resmi Dil" başlıklı Anayasanın 21'inci maddesi, Azerbaycan Cumhuriyeti'ndeki resmi dilin Azerbaycan Dili olduğunu ve Azerbaycan Cumhuriyeti'nin resmi dilin kullanımını, korunmasını ve geliştirilmesini garanti ettiğini belirtmektedir. Ancak, Anayasanın 21'inci maddesinin 2. fıkrası, Azerbaycan Cumhuriyeti'nin nüfusu tarafından konuşulan diğer dillerin bağımsız olarak kullanılmasını ve geliştirilmesini garanti ettiğini belirtmektedir. Sonuç olarak, Anayasa'nın 21'inci maddesine dayanarak ve yukarıda belirtilen diğer yasal eylemlere atıfta bulunarak mevcut mevzuat gereği özellikle talep edilmediğinden, Azerbaycan dili ile birlikte sinemaların Azerbaycanlılar tarafından konuşulan diğer dillerde film göstermesine izin verilmektedir. Özellikle, resmi dilin statüsünün geliştirilmesi amacıyla, Azerbaycan Kültür ve Turizm Bakanlığı, sinemalarda sergilenen tüm

filmlerin tercümesi ve sinemalarda filmleri yayınlayan şirketlerin çeviri çalışmalarının sağlanması konusunda bir kararname kabul etti. .

26.Narimanfilm'in yöneticisi Nariman Mammadov'a göre, Azerbaycan sinemasının sıkıntılarında biri, Azerbaycan filmlerinin ülke içinde ve ötesinde dağıtımını için bir sistem olmayışıdır. Bu sorunu çözmek için, Azerbaycan Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı, PashaBank, Azerbaycan Cumhuriyeti Sinemacıları Birliği ve "Nizami" Sinema Merkezi desteğiyle, "2008-2018 için Azerbaycan Sineması Geliştirme Devlet Programı" hükümleri doğrultusunda, "Narimanfilm" film şirketi bir internet sineması olan AzCinemaOnline'ı kurdu. AzCinemaOnline (www.azcinemaonline.com), dünya sinemasında Azerbaycan sinemasını, televizyonu ve genel olarak Azerbaycan kültürünü dünya pazarında tanıtmayı ve yaygınlaştırmayı hedefleyen bir kuruluştur. AzCinemaOnline - Azeri film ve video filmlerinin gösterim ve dağıtımını amaçlayan bir internet sineması olarak yaratıldı.

27.Mevzuat. "2008-2018 için Azerbaycan Sinemasının Geliştirilmesi için Devlet Programı" nın yanı sıra, sinematografik devletin korunma biçimlerini, hak ve yükümlülüklerini yerine getiren gerçek ve tüzel kişileri belirleyen Azerbaycan Cumhuriyeti Sinematografisi Kanunu (3 Temmuz 1998) da bulunmaktadır. Bu kanun sinematografide, sinematografinin korunması ve geliştirilmesi alanında devlet politikasının uygulanmasının yasal garantisini oluşturur. Kanunun 3 üncü maddesi, sinematografi alanında uluslararası işbirliğinin teşvik edilmesi ve sağlanması hakkındadır.

KAZAKİSTAN

28.Kazakistan'daki film endüstrisinin kökleri Sovyet propagandası için araç olarak kullanılmak üzere 1930'larda Alma-Ata'da (şimdi Almatı) belgesel yapımına dayanmaktadır. Savaş sonrası Sovyet döneminde, Kazak SSR'nin film endüstrisinin en büyük figürü, 1984'te Kazakhfilm film stüdyolarının yeniden adlandırıldığı onurlu yönetmen Shaken Aimanov'du (tarihi destan filmi "Kyz-Zhibek"). 1980'lerde Sovyetler Birliği'ndeki Perestroika sırasında, yeni bir genç Kazak film yapımcısı dalgası ortaya çıktı. Bunlar geleneksel sinema kurumuna meydan okumaya hazırды. Kazak çağdaş yönetmenler Rashid Nugmanov, Akan Sataev dünya sinemasında yaygın olarak biliniyor.

29.Kazak sinemasında üç klasik sektör var. 1) Devlet emirlerinin uygulanmasına yoğunlaşan devlet-film stüdyosu "Kazakhfilm" (cumhurbaşkanının tetralojisi, Kazak Hanlığı'nın 550. yıldönümü hakkında bir dizi film). 2) son yıllarda yoğunlaşan ticari sektör (kendi kendine yeten sinema) - "Kempyr", "Kelinka Sabina", vb., (Komedi, fantezi, psikolojik drama). Bu modern sinema, film pazarının yasalarını bilen, bir PR

kampanyasını ustaca kullanan, reklam üreten, film üretmenin maliyetini "kesen" genç hırslı insanlar tarafından yapılmıştır. 3) küçük özel film stüdyoları, düşük bütçeli film kiralama (sanat evi sineması) üzerine yoğunlaşıp büyük karlar peşinde değildiler. Kural olarak, bunlar film festivallerinde gösterilen sosyal olarak önemli resimlerdir. Her sektör yılda 5-6 film üretiyor. Aynı zamanda, kamu sektörü film üretmek için milyonlarca dolar harcıyor; ticari sektör kendi kendini destekler; bir kural olarak, çok az para harcar, ama bu para iade edilmez.

30. Film Stüdyosu "Kazakhfilm" in bir parçası olarak, Aydarkhan Adilbaev liderliğinde Film Dağıtım ve Dağıtım Merkezi, filmlerin sinema ve televizyon kiralama, DVD / BlueRay formatlarında film dağıtımını düzenlemektedir. Merkezin sorumluluğu, filmlerin tanıtımının ve film, TV ve DVD pazarlarının analizinin konsept ve uygulamalarının geliştirilmesini de içermektedir.
31. Özel Kazak üretim şirketlerinin ürettiği filmlerin kiralanması ya üreticilerin kendileri tarafından denenir ya da bunun için Kazakistan piyasasında faaliyet gösteren dağıtım şirketleri tarafından alınır. Bunlar arasında hem taşeronlar hem de yabancı şirketlerin şubeleri ve Kazak distribütörleri bulunmaktadır. Bunların en büyüğü "Meloman" (Kazakistan'ın WarnerBros HomeVideo, SonyPicturesHomeEntertainment, WaltDisneyPictures, 20thCentury, Fox, HomeEntertainment, UniversalPictures, ParamountPictures, DreamWorksPictures), "Maksim", "Kinomaks", "Kinopolis" için ayrıcalıklı hakları var. ", "Prof-Film", "Inter-Film" (2004'ten beri, Kazakistan'da "Merkezi Ortaklık" şirketinin münhasır temsilcisi ve "Caravel DDC").
32. Sorunlardan biri, bu filmlerin çok azının Kazakistan'daki kitleler tarafından yaygın olarak görülmesidir. Yurtiçi distribütörler, Hollywood gişe rekortmeni ve büyük bütçeli Rus filmleri ile ilgili bir listeyi tercih ettiler. Bunun sonucunda bağımsızlık sonrası Kazak sineması, Batı sanat evleri ve uluslararası yarışmalarda yer alması muhtemel bir üne sahipti. Sinemaların ücretleri yılda 10 milyar tenge'yi aşmaktadır (mevcut kura göre - 30 milyon dolardan biraz daha fazla). Ve Kazakistan gişesi içinde sadece % 7'lik bir oran, Kazakistan filmlerinden gelmektedir. Kazak üretiminin genel gişe içindeki payı, 2008'de % 0,5'ten (100 bin dolar) % 10'a (yaklaşık 5 milyon \$) kadar güçlü dalgalanmalara maruz kalmaktadır. Bu gerçek, ülkenin yerli filmler için istikrarlı bir talep oluşturmadığını göstermektedir. Dağıtım şirketleri çoğu zaman Kazakistan'da üretilen resimleri yayma riskini üstlenmezler, çünkü çoğu parayı ödemiştir.
33. İstatistikler. Kazakistan'da, televizyon ve özel projeler de dahil olmak üzere yılda 250'den fazla film üreten 35 film yapım şirketi bulunmaktadır. Film gösterimi 247 salon ve 368 mobil ve sabit sinema sistemi ile 93 sinema tarafından sağlanmaktadır.

34. Ana Film Stüdyoları: Kazakhfilm Stüdyosu, Sovyetler Birliği döneminden beri Kazakistan'da bulunan Kültür Bakanlığı tarafından finanse edilen devlete ait bir şirkettir; Avrasya Film Prodüksiyonu, Avrasya Film Prodüksiyon'un 2008 yılında en iyi yabancı film Oscar'ına aday gösterdiği, Avrasya Film Prodüksiyon'un Kazakistan'ın önde gelen özel film prodüksiyon şirketidir (film "Mongol" ve aynı yıl "Tulpan" Cannes'da Grand Prix aldı) ; Satai Film, Kazakistan'ın önde gelen film yönetmenlerinden Akan Satayev'in ve Almatı Film Festivali'nin başkanlığını yürüten ve yönetmenliğini yürüttü.
35. Kazakistan Sineması. Dublaj, Kazakistan için yeni bir şey değil. Fakat Kazak dilinde parlak Hollywood filmi olması hâlâ çok nadirdir. Parlamento şimdi distribütörlerin filmleri Kazak konuşmacılar için daha erişilebilir hale getirmesini gerektirecek bir mevzuat düşünüyor. Yeni kurallar, film dağıtıcılarının ve sinema salonlarının Kazakistan'da yayımlanan tüm yabancı filmlerin Kazakça'da dublaj veya en azından altyazılı olmasını sağlamasını gerektirecektir. Bazı uzmanlar, dublajın yalnızca gişe rekortmenleri için kabul edilebilir olduğuna inanıyor.
36. Mevzuat. 2017 yılı yerli film endüstrisi için önemli hale geldi. Bu yıl iki önemli belge hayata geçirilmiştir: "Sinematografi üzerine" ilk Taslak Kanun ve 2050 yılına kadar Sinematografi Gelişim Yaklaşımı, sinemamız için devlet desteği önlemlerini pekiştirmek için tasarlanmıştır. Bugün, film endüstrisi, açık bir kavramsal aparatın bulunmadığı, herhangi bir standartın bulunmadığı Kültür Yasası'nın (Kazakistan Cumhuriyeti Kültür Kültürü Kanunu, 15 Aralık 2006 No. 207-IIIZRK) sadece altı maddesi ile düzenlenmiştir. Üretim, sinema, depolama, geçmiş yılların eşsiz bir film koleksiyonunun çoğaltılması, sayısallaştırılması alanındaki etkileşimin tüm yönleri düzenlenmeye muhtaçtır. Şu anda milletvekilleri "Sinematografi" taslağını değerlendiriyor. Ana amaç yerli film endüstrisini kârlı hale getirmek ve aynı zamanda kendi ulusal karakterini korumaktır. Milletvekillerinin görüşüne göre, tüm ilgili konuları ayrıntılı olarak incelemek gerekir: finansman, resmi dile çeviri, en iyi senaryoların oluşturulması ve seçilmesi ve uzmanların katılımı. Kazakistan'da yerel filmlerin dağıtıcılarına etkinliği yoktur. Kanun taslağı, sinematografi için devlet desteği, yerli filmlerin dağıtımına yönelik teşvikler ve faydalar hakkında hükümler içermektedir. Kazakistan sinemalarında yerel yönetmenlerin filmleri sabahın erken saatlerinde ya da gecenin geç saatlerinde gösterilmektedir (yabancı film şirketleri filmlerini göstermek için en iyi zamana ihtiyaç duyarlar). Ülkenin bazı bölgelerinde, yayıncılar ulusal filmleri göstermeyi reddediyorlar. Kazakistan film endüstrisini desteklemek için, "Sinematografi Üzerine" yeni yasa tasarısında, film yapımcıları için daha kolay vergi kuralları getirilmesi ve sinemaların KDV'den muaf tutulması isteniyor.

35. 2050 yılına kadar sinematografinin gelişimi için bir taslak yaklaşım hazırlanmakta olup, bu süreç 2016 yılında Moskova, Almatı ve Astana'da kamuya açık toplantılar yapılarak yürütülmüştür. Bu metinde sinema endüstrisinin gelişmesine yönelik temel yaklaşımlar, özellikle sinematografik organizasyonlar arasındaki fonksiyonların tanımlanması, altyapı dönüşümleri, ortak ürünlerin geliştirilmesi için koşulların oluşturulması ve kiralama için küresel pazarlara erişime ilişkin hususlar yer alacaktır.

36. Film Okulları: Kazak Ulusal Sanat Akademisi; Kazak Ulusal Sanat Üniversitesi.

37. Kazakistan'daki Festivaller: 1) Uluslararası Astana Aksiyon Filmleri Festivali, 2) Shaken'in Yıldızları, 3) Avrasya Uluslararası Film Festivali.

38. Mevcut durum hakkında uzman görüşleri. 1) Yönetmen Kanagat Mustafin, sinemadaki bağımsızlık yıllarında ilginç fikirlere sahip birçok yaratıcı insanın ortaya çıktığına inanıyor. Ülkenin güçlü senaryo yazarlarından yoksun olduğundan emin. 2) Kazakistan Görüntü Yönetmenleri Birliği Eş Başkanı Akhat Ibraev, uluslararası ve yerli yatırımcılar için vergi tercihlerinin getirilmesi yoluyla sektörün yatırım çekiciliğinin yaratılmasının yerel personelin becerilerinin geliştirilmesine yol açacağını ümit ettiğini ifade etti. Sinema yapımında artış, eğitim sisteminin modernizasyonu ve filmlerin kalitesinin iyileştirilmesi de gerekiyor. Şunlar yapılabilir: KDV istisnası, Gümrük Birliği kapsamındaki ithal sinema ekipmanlarındaki sıfır gümrük vergisi oranları. Ona göre, yurtdışından çekim için yatırım yapıldığında ve sinemaların ve diğer dağıtım kanallarındaki filmlerin yayınlanma zamanlaması, ortak ürünler için devletlerarası sözleşmelerin imzalanması gibi parasal olmayan desteklerin dikkate alınması gerekir. Film endüstrisindeki televizyon kanallarının ilgisinin önemini de vurguladı. 3) Rashid Nugmanov festival hareketini geliştirmenin gerekli olduğuna inanıyor.

KIRGIZİSTAN

37. Kırgız sinemasının doğum tarihi sonradan "Kyrgyzfilm" adını alacak olan "Frunze" stüdyosunun kurulmasına ilişkin kararın imzalandığı 17 Kasım 1941 olarak kabul edilir. İlk Kırgız renkli filmi 1955'te çekildi ve "Saltanat" adını taşıyordu. Kırgızistan'ın ilk gişe rekortmeni filmi "Kurmanzhan Datka" (yönetmen Sadyk Sher-Niyaz) Kırgız sinematografisi için bir "atılım" projesi oldu.

38. Kırgız yazar Cengiz Aytmatov Kırgız sinemasının gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır. Yirmi yılı aşkın bir süre başında olduğu Kırgız Film Yapımcıları Birliği'nin dışında, romanları ve senaryoları ülkenin sinema klasikleri için bir temel oluşturdu ve aynı zamanda estetik örnekler olarak da misyon üstlendi.

39. İstatistikler. Devlet sisteminde faaliyette bulunanlar: T.Okeev "Kırgızfilm" (Sovyet "VGİK" mezunu G. Kerimova), Kırgızistan Cumhuriyet Devlet Fonu "Kırgızfilmofond" (yönetmen - U. Aitaliev) Aitmatov Adıyla Cumhuriyet Sinema Evi (yönetmen - T. Kulmendeyev), 7 bölgesel, 24 ilçe ve şehir film müdürlüğü. Devlet televizyonu ağı, aşağıdaki göstergelerle karakterize edilmiştir: sinema sayısı - 38, 28 sabit sinema tesisi, 13 otomatik hareket eden tesis, izleyici sayısı - 1000 kişi başına 72. Yerli üretim yapısının oluşumundan bu yana devlet stüdyosunda 150 uzun metrajlı film, yaklaşık 600 belgesel ve popüler bilim filmi, yaklaşık 600 film ve 45 sinema dergisinin dahil olduğu yaklaşık 800 farklı film yapıldı.
40. Mevzuat. Kültür Bakanlığı gerekliliklerine uygun olarak, normatif ve hukuki işlemlerin bir envanteri gerçekleştirildi, T.Okeev Ulusal Film Stüdyosu "Kırgızfilm" tüzüğü onaylandı. 2011'den bu yana, Issyk-Kul bölgesindeki serbest bölge "Kinostan" ın kurulmasına ilişkin yasa tasarısı, sadece sinemanın değil, turistlerin de ilgisini çekecek şekilde aktif olarak tartışılmıştır. 2020 yılına kadar Ulusal Sinematografi Geliştirme Stratejisi hazırlandı ve onaylandı, ana hedefi en iyi ulusal geleneklerin, Kırgızistan halkının birliği fikrinin reddedildiği filmlerin yaratılması ve tanıtılmasıdır. Şiddet tarikatı, zulüm ve etnik düşmanlık çok yansıtılıyor. Kırgız Cumhuriyeti Yasası'nın uygulanmasına ilişkin konu "Kırgız Cumhuriyeti'nin sinematografisine devlet desteği" konulu kontrol altında tutulmaktadır.
41. Festivaller. 1) 2005 yılından bu yana, "Kırgızfilm" film stüdyosu genç sinemacılar forumlarına ev sahipliği yapıyor, 2) Kırgızistan ve Orta Asya ülkelerinin sinematograflarının yeni çalışmalarının gösterildiği, yazarın sineması "Kinostan" ın uluslararası film festivali. 3) 2013 yılında, Sinematografi Bölümü'nün desteğiyle, genç sinemacıları desteklemek, uluslararası film festivallerine yeni filmleri tanıtmak için uzmanlaşmış üniversitelerle işbirliği yapmak amacıyla Kırgızistan'da genç sinematografi "Umyt" adlı bir bahar forumu düzenlenmektedir. 4) Uluslararası Film Festivali Kırgızistan yönetmen, yapımcı ve halk figürü Sadyk Sher-Niyaz tarafından kuruldu. Her yıl Festival, "Aitysh" Kamu Fonu ve Kırgızistan Film Yapımcıları Birliği tarafından düzenleniyor. Festival her yıl Bişkek'teki "Manas" Sinema Salonu'nda düzenleniyor. Film Festivali'nin resmi dili Rusça. Festival, Gürcistan Cumhuriyeti ve Baltık ülkeleri de dahil olmak üzere eski Sovyetler Birliği'nin tüm kısa filmlerini (belgesel, animasyonlar ve canlı eylem dahil) kabul ediyor. Festival iki program içerir: Uluslararası ve Ulusal Yarışma
42. Personel politikası. 2007-2009 yıllarında Kırgız-Türk "Manas" Üniversitesi ile ortaklaşa Sinematografinin Gelişimi için Kamu Fonu, "Sinema yönetmenlerinin hazırlanması için Kurslar" projesini, deneyimli yönetmenlerin Onurlu Kültür Çalışanı'na bağlı olarak yürütmesi ile gerçekleştirdi. yönetmen ve oyuncu A.Suyundukov. Bu proje kapsamında birçok uluslararası film festivalinin ödülü

kazanan birkaç düzine belgesel ve kısa film çekildi. 2008'den beri, yönetmen E. Abdyzhaparov'un öncülüğünde yıllık master sınıfları yürütülmektedir. Eğitimin sonucunda, derslerin öğrencileri tarafından gerçekleştirilen en iyi film çalışmalarının festivalleri düzenlendi. 2012 yılında Sinema Geliştirme Vakfı, yerli ve yabancı film yapımcılarının (yönetmen Sh. Djaparov) katılımıyla film yapımcıları için bir eğitim projesi başlattı. 2013'ten beri, yönetmen T. Birnazarov yazarın eğitim kurslarını açtı.

43.Film ödülleri. 2012 yılında, A. Suyundukov, Aktan Arym Kubat, M. Sarulu, S. Sher-Niyaz, T. Kulmendeev, T. Birnazarov, N. Abdykadyrov ve E. Abdyzhaparov'un da dahil olduğu bir grup ünlü film yapımcısı "Ak Ilbirs" adıyla Ulusal Film Ödülü'nü kurdu. Bu ödül 12 kategoride sinematografi alanında en iyi mesleki başarılar için verilen bir grup birey tarafından kurulan Kırgızistan tarihinde ilk ödül olma özelliğini kazandı. Bunlar arasında "En İyi Film", "En İyi Senaryo", "En İyi Yönetmen", "En İyi Yapımcı", "En İyi Sanatçı", "En İyi Besteci", "En İyi Erkek Oyuncu", "En İyi Ses Yönetmeni", "En İyi Kadın Oyuncu", "Ulusal Sinematografiye Üstün Katkı", "En İyi İzleyici Filmi" gibi kategoriler yer almaktadır.

44.Film koleksiyonu. "Kırgız Film" Stüdyosu ile birlikte Sinematografi Gelişim Fonu, on film ile "Kırgız Mucizesi" adlı en iyi film koleksiyonunu oluşturdu: ("Isı" (1962), "Zor Geçiş" (1964), "İlk Öğretmen" (1965), "Çocukluğumuzun Gökyüzü" (1966), "Anne'nin alanı" (1967), "Karash" Geçidi (1968), Pusu (1969), Beyaz Vapur (1975), Kırmızı Elma (1975)), Kadınsız Erkekler (1981).

TÜRKİYE

45.Sinema Türkiye'ye 1890'lı yılların başında gelmekle birlikte, Türkiye'de film yapımcılığının başlangıcı çok daha geç bir tarihte 1914'te olmuştur. Şu anda Türk filmlerinin teknik seviyesi dünya standartlarına ulaştı ve üniversitelerin sinema bölümlerinden mezun olan gençler Türk sinemasında etkin olmaya başladı.. Türkiye bugün film yapımı açısından Avrupa'nın ilk on ülkesi arasındadır. Türkiye'de film endüstrisiyle ilgili son önemli olay 2000 yılında Ankara'da üç boyutlu bir Imax sinemasının inşasıydı. Sadece dünyanın 24 büyük şehrinde Imax salonu bulunmaktadır.

46.Bugün, Türk sineması, yabancı ülkelere büyük bir popüleriteye sahip olan ve uluslararası film festivallerinde sıklıkla başarıları ödüllendirilen ve uluslararası kabul gören modern bir sanat haline gelmiştir. Türk sinemasının ulusal özgünlüğünü oluşturma süreci, son yüzyılın başından 1980'lere kadar uzanan dönemi kapsayan uzun zaman aldı.

47.Bugünlerde yasama seviyesinde Batılı ülkelerin çok gerisinde kalsa da, Türkiye oldukça gelişmiş bir kiralama pazarına sahiptir. Durumu düzeltmek için sinema desteğiyle ilgili yeni bir yasa üzerinde çalışırken, yerel sinema "şafağını" yaşıyor.

İstatistiklere göre, Hollywood gişe rekortmeni filmler bile, yerel yapım komedilerine ilgiyi engelleyememekte, salonlarda gösterilen filmlerin üçte biri ile yarısı bu tür yerli yapımlardan oluşmaktadır. Bugün Türkiye kendi izleyicisine odaklanmış durumdadır.

48. Avrupa Ses ve Görüntü Laboratuvarı'na göre, 2013 yılı itibariyle, Türkçe olarak yayınlanmış 355 filmde % 90'ı ulusal yapım filmler, % 8'i çoğunluğu yerli ortak yapımlar ve % 2'si yerli oranının daha düşük olduğu ortak yapımlardan olmuştur.
49. Dağıtım. Türkiye, %41 pazar payına sahip 10 ana dağıtıcıya sahiptir - Cinemaximum, Avsar, Prestige, Pembe, Site, Cinemarine, Cinens, Cinetech, Cinetime ve Cinecity. Analiz şirketi Antrakt'ın son verilerine göre, Türkiye yılda 60 milyondan fazla bilet satıyor. Aynı zamanda, kiralama pazarında yerel olarak üretilen filmlerin oranı % 57 iken, yabancı filmler %43 idi. Ortalama olarak, yerel sinemalarda Türk üretiminin sayısı toplam filmlerin yaklaşık % 20-25'ine karşılık gelmektedir, ancak Türk filmlerinin gişe gelirlerinin toplam payı yarıya yakındır. Yani, her Türk filmi ortalama olarak Amerikan, Avrupalı ya da Asyalı meslektaşlarının iki katı kadar gişe geliri toplamaktadır.
50. Türk filmlerinin toplam gişe gelirleri 863 milyon TL'ye yükseldi ve film sektörünün toplam büyüklüğü 2017 yılında 3 milyar Türk Lirasına yükseldi. Türk filmlerinin bütçeleri milyon dolara ulaştı ve sinema izleyicilerinin sayısı milyonlara ulaştı. . Türkiye genelinde 2005 yılında yaklaşık 30 milyon film bileti satıldı ve bu sayı 2017 yılında 71,1 milyona çıktı.
51. Dil. Dil politikası ile ilgili olarak, yerel pazarın oldukça kapalı olduğunu unutmamak gerekir. Diğer ülkelerle imzalanan ortak yapım anlaşmalarına rağmen, Türkiye öncelikle yerel izleyiciye odaklanmaktadır. Yani Türkçe'ye dublaj yapmak doğal ve zorunludur.
52. Hükümetin desteği. Türkiye'nin bir özelliği, bütçeden doğrudan finansman sağlayan ve nakit geri dönüşü gerektirmeyen ve Türkiye'yi bu uygulamanın yürütüldüğü birkaç Avrupa ülkesinden biri haline getiren devlet desteği sistemidir. Bu arada, devlet destek sistemi tür özgüllüğü açısından oldukça muhafazakârdır - örneğin, burada televizyon yapımcıları hibelerden faydalanmaktadır. Sinema Genel Müdürlüğü belgesel film, kısa film ve animasyon filmlerinin yapım projelerini desteklemektedir ve ayrıca araştırma-geliştirme ve senaryo-diyalog yazma noktasında da destek sağlamaktadır.
53. Ciddi kamu yararı ve desteği, düşük faiz oranlarında krediler ve yatırım kolaylıklarının yanı sıra, zorluk çeken üreticilere ve film şirketlerine verilen mali yardımlarla da belirgin bir şekilde ortaya çıkmıştır. Ayrıca Kültür Bakanlığı, Türk

sinemasının dünyaya açılmasını desteklemek için bir Türk Film Birimi kurdu. Kültür Bakanlığı ayrıca film ve seçilmiş projeler üretmek ve altyapı sorunlarını çözmek için kaynak ayırdı. 1990 yılında oluşturulan Sinema Konseyi, sinemayı sanayi sektörlerinin bir kolu olarak gördü ve özellikle film şirketleri için yeni bir vergi anlaşması müzakere etti. Yeni önem verilen diğer hususlar - sinema endüstrisinde istihdam edilenler için daha iyi şartlar içeren yeni bir kanunu da içeren bir yaklaşım ve daha sonra ülke çapında daha büyük ve daha iyi sinemalar açmak için yeni teşvikler. Türkiye'de yerel film yapımına destek, 2005 yılından beri Kültür Bakanlığı aracılığıyla yürütülmekte ve yıldan yıla büyüklüğü, komisyon tarafından seçilen projelerin sayısına bağlı olarak değişmektedir. Böylece, 2013 yılında 141 film projesi için 10 milyon Türk lirası tahsis edildi ve bu da yaklaşık 4,4 milyon dolar anlamına geliyor. 1989 yılında "Sinema ve Müzik Sanatları Destekleme Fonu" oluşturuldu ve "Sinema ve Telif Hakları Genel Müdürlüğü" kuruldu. Bu fon film sektörüne finansal destek sağlamak için kullanılmaktadır.

54. Mevzuat. 1986'da Meclis tarafından bir Sinema Yasası kabul edildi ve o zamandan beri Türkiye'deki sinema konularına ilişkin temel yasal belge oldu. Yeni yasa sinema ve müzik alanında çalışanlara destek sağlamayı amaçladı. 1987'de problemleri çözmek ve gelişimini sağlamak için film endüstrisinin yeniden yapılandırılması çalışmaları başladı. Kültür Bakanlığı aynı yıl "Türk Sinema Eserleri Sahipleri Meslek Birliği"ni kurdu. Sinema, video ve müzik üzerine 1986 tarihli yeni yasa özellikle sinema ve müzik olmak üzere sanatı desteklemek için özel fonlar ile birlikte yürürlüğe girdiğinde, devletin konuya ilgisi özellikle belirginleşti.
55. Sinema Filmlerinin Değerlendirilmesi, Sınıflandırılması ve Desteklenmesi Hakkında Kanununun 2004 yılında yürürlüğe girmesi, uluslararası değerlendirme ve sınıflandırma sisteminin başlaması ile Türk Sineması için bir kilometre taşı olmuş ve uzun metrajlı filmlere ve sinemanın diğer unsurlarına verilen destek önemli ölçüde arttı. Sonuç olarak, Türk filmlerinin yeni prodüksiyonların sayısı ve sinema izleyicilerinin sayısı arttı ve sektörün gelişimi net bir şekilde görüldü.
56. Sansür. Kültür Bakanlığı temsilcileri, herhangi bir nedenle uygun bulmadıklarında filmleri kesme, yasaklama veya gösterimini erteleme hakkına sahiptir. İllerin valileri de buna filmlerin kişisel tercihlere dayanarak yerel sinemalarda gösterilmesini sağlayarak katkıda bulunuyorlar. Beğenmedikleri herhangi bir filmin, resmi bir izin vermiş olsa bile, gösterimini yasaklayabilirler.
57. Türkiye'de modern telif hakkı 5846 sayılı "Fikri Mülkiyet Haklarının Korunması Hakkında" kanun ile korunmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti mevzuatına göre, intihal ve telif hakkı ihlali cezai sorumluluğu içermektedir. Sinema endüstrisindeki en önemli gelişme, TBMM'nin Fikri Mülkiyet Hakları Yasasında yapılan değişiklikleri onaylamasıydı. Yasaya göre, eğitim amaçlı çalışmalar hariç olmak üzere müzik,

bilim, edebiyat ve güzel sanatlar gibi alanlarda yeni bir eser yaratmak için diğer sanat eserlerini kullanmak, bu sanat eserlerinin yaratıcılarının iznine tabidir. Edebi veya sanatsal eserlerin kaydedildiği işitsel veya görsel materyaller üzerine bandrol koymak zorunludur. Kanun, sahibinin izni olmadan bir sanat eserini değiştiren kişilerin, azami altı yıl hapis cezasına çarptırılacağını ve 150 milyar TL para cezası verileceğini öngörmektedir. Radyo ve televizyon yayıncıları, eserlerini yayınlamadan önce yazarların yazılı iznini almalıdır. Değişiklik 21 Şubat'ta TBMM tarafından onaylandı.

58. Türkiye, "EurImage" ve "AudiovisualEureka" gibi Avrupa kuruluşlarının üyesidir. Eurimage 1988 yılında Avrupa Konseyi bünyesinde ortak film yapımcılığı ve sinematografik ve görsel-işitsel eserlerin kiralanması için oluşturulan ve bugün 33 katılımcı ülkeyi barındıran bir fondur. Vakfın genel merkezi Strazburg'da bulunmaktadır. Faaliyet Alanları "Eurimage": 1. Ortak ürünlerin yaratılmasında yardım; 2. Filmlerin dağıtımında yardım; 3. Film gösterimi için destek; 4. Filmleri dijital formata çevirme maliyetleri için kısmi destek. Fonun üyelik aidatlarından alınan fonlarının yaklaşık % 90'ı ortak yapımların desteklenmesi için harcanmaktadır. "Audiovisual Eureka" 35 üye ülkenin yer aldığı ve Avrupa Komisyonu ile Avrupa Konseyi'nin ortak üye olduğu bir pan-Avrupa hükümetler arası organizasyondur. "Audiovisual Eureka"nın ana hedefi, bölgeden profesyonellere Avrupa görsel-işitsel pazarına daha kolay erişim ve herkes için erişilebilir bir dizi genel kurallar sağlamaktır. En iyi Avrupa uygulamaları ile ilgili olarak know-how ve deneyim sağlar; belirli projelerin oluşturulması yoluyla beceri ve bilgi alışverişine ek olarak mevcut Avrupa ağlarına kademeli entegrasyon imkanı sağlar. Türkiye'nin 2000 yılında "Audiovisual Eureka" başkanlığı yapması, Avrupa sinema dünyasına bir tür rehber niteliği oluşturmuştur.

59. Türkiye'de 21 sinema okulu vardır.

60. Festivaller. 1) Türk sinema endüstrisinin en önemli kültürel etkinliği olan " Altın Portakal " Film Festivali; 2) Uluslararası İzmir Kısa Film Festivali; 3) Londra Türk Filmleri Festivali. 4) 1959 yılında kurulan Türk Sinema Sanatçıları Derneği (TSSD), Türk Gazeteciler Cemiyeti ile işbirliği içinde bir "Türk Filmleri Festivali" düzenlemektedir.

61. Uzman görüşü. Türk sinemacı ve yapımcı Osman Sinav, Türk sinemasının uluslararası popülerlik kazanmaya odaklanması gerektiğini ifade etmiştir.

IV. ANİMASYON VE TÜRKPA ÜYESİ ÜLKELERDE YASAL MEVZUAT

AZERBAIJAN

62. Azerbaycan'da animasyon filminin ortaya çıkışı 1930'ların başlarına kadar uzanmaktadır. 1933'te «Azerbaijanfilm» atölyesinin çalışanları Moskova'dan gerekli materyalleri satın aldı. Aynı yıl Lokbatan ve Petrol Senfonisi belgesellerinin yapımında teknik animasyon kullandılar. 1938'de, Jat eğitim filmi, animasyonun tamamen kullanıldığı ilk uzun çalışmadır.
63. 2000'lerde Azerbaycan'da animasyon tüm kanalların tüm projeler için finansmanı süresiz olarak durdurması ile yeni bir krize girdi. 2018'de Azerbaycan animasyonunun 85. doğum günü kutlandı.
64. Şu anda Azerbaycanlı çocuklar Rus, Türk ve Hollywood filmleriyle büyürken, kişilik ve milli bilincin oluşması için genç kuşakların kendi dillerinde filmlere ihtiyacı vardır.
65. Uzman Jamila Babayeva'ya göre, yeni büyüyen nesil, Jirtan ve Tik-Tikkhanim gibi ulusal animasyon kahramanlarımızı pek tanımıyor. Sünger Bob, Örümcek Adam, Masha ve Ayı, Tom ve Jerry, Shrek onları zaten bir kenara itmiş durumda. Son zamanlarda bu konuya genç animasyon yönetmeni Sultan Abbasbeyli tarafından değinildi. Sosyal medyadaki videosunda, küçük çocuk izleyicilere ulusal animasyonun gelişiminin önemini açıklıyor. Sosyal medyadaki videoların filmler başlamadan önce sunulması, şimdi Batı'da oldukça popüler bir uygulamadır. Animatör R. Agamaliyev'e göre, yukarıdaki yöntemleri kullanarak ulusal animasyonu canlandırabiliriz. Ancak bununla birlikte, yeni animasyonlar yaratmak da gerekiyor ve bunun için de bu alanda kendisini geliştirmek isteyen gençleri desteklemek, yurtdışına eğitim almak için göndermek gerekiyor. Ayrıca ülkede film ve animasyonlara sponsor olacak özel ve yabancı fonlar olmalıdır.
66. Azerbaycan'da 2013 yılında sadece iki üç animasyon filmi gösterildi. Bugün, beş ila altı animasyon filmi üretiliyor - bazıları 3D formatında. Azerbaycan'ın 3D formatında yapılan ilk ulusal animasyon filmi "Jirtan ve Tapagoz" 2012 yılında piyasaya sürüldü.
67. Azerbaycan'daki ulusal animasyon filmlerinin sorunlarını yorumlayan "Azanfilm" stüdyo yöneticisi Fariz Ahmadov, diğer görsel-işitsel alanların aksine, animasyon endüstrisinde her şeyin sıfırdan yaratıldığını söyledi. Ona göre, "8-10 dakikalık bir animasyon filmi oluşturmak için yedi ila on ay gerekmektedir. Animasyon, harcanan paranın filmin uzunluğuna göre ölçüldüğü tek alan. Filmin bir dakikası, 10.000 manattan aza mal olmaz."

68. Personel konusu. "Azanfilm" Stüdyosu Müdürü Sayın Ahmadov, animasyon endüstrisinde çalışan insanların yüzeysel bilgilerinin, Azerbaycan'da ulusal animasyon kahramanlarının olmayışının ardındaki temel nedenlerden biri olduğuna inanıyor. Azerbaycan'da bilgili personel yetiştirmek için orta ve yüksek öğretim kurumları bulunmamaktadır. Animasyon endüstrisinde yer alan insanlar, Sovyet döneminde eğitim gören insanlar. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Rus ve Avrupa üniversitelerinde ilgili eğitimi almak isteyen gençleri desteklemektedir. Ayrıca Bakanlığın animasyon alanında bazı eğitim kursları düzenleyeceğini de sözlerine ekledi. Kültür Bakanlığı Daire Başkanı Sayın Yusif Sheikhov, Azerbaycan'da animasyon filmlerinin sayısının artacağını söyledi. "İlginç fikirler, fonlar ve profesyonel personel bu alandaki başlıca oyuncularlardır. Bakanlık, uzmanları eğitmek ve genç animatörler yetiştirmek için yabancı uzmanları çekme hususuna büyük önem veriyor" dedi.

69. ANİMASYON STÜDYOLARI - «Azanfilm», «Birlik», «Sultan», «Qurama», «Kaosun Uyum».

KAZAKİSTAN

70. Kazak animatörler, Amen Khaydarov tarafından yapılan "Yutkunların Neden Küçük Boynuzlu Kuyruğu Var" adlı çizgi film ile 2017 yılında sektörün 50. yıldönümünü kutladılar.

71. Kazak animasyonu Sovyetler Birliği'nin çöküşünden bu yana dalgalar halinde geliyor. 90'lardan 2000'lere kadar, tek bir çizgi film üretilmedi. 2000 yılından beri yerli animasyonun ortaya çıkışı bilinçli bir tercihtir. Kazakistan'da 2009'dan bu yana 36 kısa animasyon filmi ve ilk uzun metrajlı çizgi film olan Er-Tostik ve Aidarkhan yayınlandı. 2017 yılında animatörler başka bir uzun metrajlı çizgi film olan 'Muzbalak' filmini hazırladı. Kazakistan halkını büyük bir prömiyer bekliyor - animatörler 2018'de çıkacak olan uzun metrajlı bir çizgi film olan Kültegin'i hazırlıyor. Çizgi film, Türk devletlerinin oluşumuyla ilgili.

72. Kazak televizyonunun yerli çizgi filmlere büyük ihtiyacı var. "Balapan" kanalı açıldı, yayın saatini doldurmak gerekiyor, bunun için üretilen ürünlerin hacimlerini birkaç kez arttırmak gerekiyor ve bunun için öncelikle şu anda yeterli olmayan profesyonel uzmanlara ihtiyaç var. Shaken Aimanov'un adını taşıyan "Kazakhfilm" JSC'nin Animasyon Sineması Hizmeti'nin başkanı Bay Zhaken Danenov, kısa süre önce animasyon filmlerinin üretimi için tüm koşulları yarattıklarını söyledi: mekanları hazırladılar ve ekipman satın aldılar. Yılda altı veya yedi kısa film üretiliyor.

- 73.Kazakistan Animasyon Derneği Başkanı Gali Myrzashev, Kazakistan'ın animasyonunun yeniden canlanma döneminden hala çok uzak olduğuna inanıyor. Ona göre, “dört tekerleği ile çalışan bir araba” ihtiyacı var: 1) bir senaryo paketi, 2) bir görüntü ve skeçler 3) üçüncüsü üretim atölyeleri, tahminler ve üretim ilişkileri. 4) ve dördüncü tekerlek, filmlerin gittiği post-produksiyon. Onun düşüncesine göre, bunlar sadece kişinin kendi halkı içinde bir pazar oluşturabilmesi durumunda olabilir.
- 74.Personel konusu. Zhaken Danenov'a göre, devlet animasyon sektörünü canlandırmak için yoğun bir yatırım yapmak isterse bile, uzmanların eksikliği yüzünden tam olarak başarıya ulaşamaz. Eğitim için ev tipi bilgisayarların değil özel ihtiyaçları karşılayan yüksek teknolojik bir veri tabanına ihtiyaç vardır. Animasyon programları da çok paraya mal olur. Birinin maliyeti bir milyon tenge olabilir. Genel olarak animasyonun gelişimi için, elbette, personel eğitimi ve üretim üssünün genişletilmesi açısından devlet yaklaşımı gereklidir. Ve ana şart Kazakistan'ın gelecekteki vatandaşları olan genç neslin yetiştirilmesi noktasında bu önemli sanayinin istikrarlı bir şekilde finanse edilmesidir. Örneğin Çin'de, kendisine göre büyük stüdyosu, eğitim akademisi, sinemaları ve ana sakinleri ve yaratıcıları - animatörler ile tam teşekküllü bir animatörler şehri açılmaktadır.
- 75.Animasyon Stüdyoları. Kazakhfilm varlıklarını geri alırken, küçük stüdyolar da pazara giriyor. 1) “Asia Animation” stüdyosunun başkanı Mr.Arthur Kraus, tüm bileşenlerin çalışmakta olduğuna inanıyor. 85 bölümden oluşan “Aldar Kose” yapıldı. 40 bölümden oluşan çizgi film “Kazak Masalları” halen hazırlanmakta. 2) “Kazakistan Bilgisayar Grafiği LLP” nin yönetmeni ve animasyon yapımcısı olan Mr. Eranar Kurmashov 2008 yılında görsel efektler ve 3D animasyon üretimi için bir şirket kurdu. Bir süre sonra hibe alma imkanlarını öğrendikten sonra, bir inovasyon faaliyeti konusundaki statüsünü elde etmek ve sakinler için özel avantajlar sağlayan "Yenilikçi Teknolojiler Parkı" nın özel ekonomik bölgesinde bir katılımcı olmak için yeterince şanslıydı. Artık şirket Kazakistan animasyon pazarında bir lider ve Akhan Sataev'in "Anneye Giden Yol" filmi için görsel efektler yarattı. Şirket, Uluslararası Film Festivali "Avrasya Köprüsü"nde Grand Prix ödülü ile ödüllendirildi. 3) animasyon sanatı ile ilgilenen "Animator Pro", "Sak", "Jebe", "Asya animasyon", "Astana Film", "Epic" ve diğer firmalar da var. Toplamda bu firmalar yılda 15 kadar çizgi film üretmekte, bu da 16 milyondan fazla nüfusu olan bir ülkenin taleplerine karşılık gelmemektedir.
- 76.10 dakikalık bir çizgi filmin üretimi 1-12 ay sürmekte ve 15 milyon tengeye mal olmaktadır. Filmin yönetmeninin maaşı sadece 90 bin tengedir. Bütçenin% 35'i kamu harcamalarına gider. Ama bir yılda 15 kişilik ekip 6-7 kısa çizgi film yapabilir. Buna “Kazakhfilm” ile birlikte çalışan üç atölyenin çalışmalarını “Animator PRO” (Almatı), “Sak” (Shymkent) ve “Astana Zhastar Studios” (Astana) ile birlikte eklersek

- 2.5 saatlik animasyon ürünü ortaya çıkar. Ama Zh Danenov'a göre bu yeterli değildir çünkü animasyonun gelişmesi için sürekli bir uzun metrajlı film akışı gereklidir, çünkü bir saatlik çizgi filmin üretimi üç ila dört yıl sürmektedir. Sürekli bir süreç gereklidir, böylelikle uzmanlar 6 ay boyunca boş beklemezler, çünkü finansman kamu bütçesinden gelmektedir. Ödenek Mayıs ayında gelmekte ve boş beklemek alanında uzman çalışanların kişisel gelişimlerini olumsuz olarak etkilemektedir.

KIRGIZİSTAN

77.1977'de «The Figures Argue» (Yönetmen Sagyn Ishenov) piyasaya sürüldükten sonra, “Kırgızfilm” az sayıda karikatür ve animasyon üretti, ancak yapımlar 90'lı yılların başlarında durdu. 18 yıl boyunca (1977-1995), yaklaşık 30 animasyon filmi yayınlandı. Bunların çoğu, Kırgız yazarlara ya da Kırgız halk destanlarına dayanıyordu.

78.Halihazırda, çizgi filmler asıl olarak hibe fonları ile yapılmaktadır. Örneğin, popüler çocuk filmlerinden biri olan "Keremet Koch" ("Sihirli Yolculuk"), 2006 yılında UNICEF ve diğer uluslararası organizasyonların desteğiyle çocukların geliştirilmesine yönelik programın bir parçası olarak üretildi. Çizgi filmi nana karakterleri Aktan ve Akylai dostları Takai tayı ile çocuklara çevrenin yapısı hakkında bilgi verir, onlara hijyenin temellerini öğretir, davranış kurallarını ve hoşgörüyü aşılır. Bu film Kırgız dilinde üretiliyor. “Keremet Koch”a ek olarak Kırgızistan'ın çocukları arasında “Kitep dynyusuno sayakat” (“Kitaplara Yolculuk”) adlı popüler çizgi film de bulunmaktadır ki bu da çeşitli STK'ların desteği ile devlet televizyonu için üretilmiştir. Kırgız dilindeki bu animasyon projesinin amacı, çocuklara okuma sevgisini aşılmasıdır. 2014 yılında Kırgızistan'da ilk tam uzunlukta animasyon filmi "Aku" piyasaya çıktı. Bu film Rus ve Kırgız dillerinde özel stüdyo "Aitysh film" tarafından oluşturulmuştur.

79.Personel konusu. Kırgızistan'da animasyonun finansmanı sorununa ek olarak, personel sıkıntısı var. Sanat Enstitüsündeki animatörler eğitilmemiş. Şu anda bu alanda çalışan herkes, ya Rusya'da okudu ya da bir zamanlar Rusya'da okuyanların deneyimlerini devraldı.

80.Animasyon Stüdyoları. 1) Studio "5 parmak", genç ve iddialı uzmanların televizyon ürünlerinin üretiminde büyük deneyimle çalıştığı bir tam zamanlı üretim şirkettir. “Runet” de çok popüler hale gelen vatansever bir film olan “Ruhu daha güçlü olan duvardan daha güçlü” onlara ait bir yapımdır. Üzerinde 8 kişi üç ay çalışmıştır. 2) Studio "BIGIM" klasik elle çizilmiş 2D animasyon tarzı halk destanı "Er-Toshtuk" için bir buçuk tanıtım filmi hazırlamıştır. 13 kişi üç ay boyunca bunun üzerinde çalışmıştır. 3) Yaratıcı grup "705" de animasyona hitap etmeyi seviyor. Animasyon

yoluyla, bu "göçebe tiyatro" dan gelen insanlar, dünyaya dair sanatsal vizyonlarını sunuyorlar. 4) Başka bir stüdyo "Aitysch Film", çoğunlukla Kırgız dilinde, internette bulunması zor olan bazı çizgi filmler üretmektedir - "Acıma" ("Lazy"), "Mağaradan Ejderha", "Çakışmayan yollar", "Gül" gibi. Bu stüdyonun en popüler çizgi filmi, dokunaklı bir aşk hikayesini anlatan "Aku". 5) STK Medya Politikası Enstitüsü, I-Media ile birlikte "Beshtentek" adında bir dizi üretti ("Beş yaramaz insan" anlamına gelmektedir) ki bu yayın Kırgız dilinde Rusça altyazılı bir olarak çekildi. Çizgi film yolsuzlukla mücadeleye odaklanmaktadır.

TÜRKİYE

81. Türkiye'nin animasyon endüstrisi geliyor - ülke şu anda 30'dan fazla animasyon stüdyosu, ülkede bugüne kadar üretilmiş 13 adet uzun metrajlı animasyon filmi ve animasyona ithaf edilen dört festivale sahip.
- 82.«Anima İstanbul» sahibi ve yönetmen Sn. Mehmet Kurtuluş, Türkiye'nin ticari animasyon endüstrisinin Almanya'dan bile daha büyük olduğunu söyledi. Ona göre, bu şirket yüz tam zamanlı çalışanı istihdam ediyor ve yılda yüzün üzerinde yapım üretiyor.
83. Türkiye televizyon sektörü nispeten istikrarlıdır. Çocuklara adanan 17 ulusal kanal var ve yasa gereği animasyonlu içeriğin en az % 20'sinin Türk dilinde üretilen ve Türk kültürünü yansıtan yayınlar olması gerekiyor. Türkçe içeriğe yönelik bu sınırlama, stüdyolar için tutarlı bir çalışma akışı oluştururken genç animatörlere de iş bulma ve ülkenin animasyon endüstrisinde deneyim kazanma fırsatı sunuyor.
84. Türk televizyon animasyonunun büyüme potansiyelini engelleyen faktörler de vardır. Birincisi, Türk TV istasyonları fonladıkları serilerin tüm haklarını talep etmektedir. Bu da dağıtımı zorlaştırmakta ve ortak yapımları imkansız hale getirmektedir. Bu tür kısıtlamalar, en azından yerelde kullanılmak üzere üretilen içerik için daha yüksek bütçeler ve üretim değerleri sağlanması imkanını ortadan kaldırmaktadır.
85. Türkiye, esas olarak Batı Asya ve Güney-Doğu Avrupa'da yerleşik kıtalar arası bir ülkesidir. Ülkenin yüksek kaliteli ürünler üretme konusundaki en iyi şansı, hizmet sektörüdür ya da yabancı yatırımı çekmek için kendi IP'lerini geliştirebilmeleridir. Hizmet tarafında, Türkiye'nin büyük bir avantajı var: Doğu Asya servis stüdyolarıyla rekabet edebilecek bir maliyetle animasyon üretimini sunabiliyor ve aynı zamanda batıya yakınlık ve batının iletişim standartlarına benzer imkanlara sahiptir.
86. Animasyon Stüdyoları. Ülkede şu anda 30'dan fazla animasyon stüdyosu var. En büyükleri: 1) Anima İstanbul, kendi IP'sini agresif bir şekilde zorluyor ve Çin ile ortak yapım geliştiriyor. 2) ASIFA Türkiye'nin temsilcisi Berat İlk, sadece Avrupa ve

Asya'ya değil, aynı zamanda büyüyen bir pazar olan Afrika'ya da yakın olmak suretiyle, Türkiye'nin coğrafi avantajının önemini altını çiziyor. Diğer olumlu yön de nüfusu.

87.Eğitim ve animasyon kursları. Bilgisayar animasyon eğitimi, stüdyosunda yetenek geliştirmek ve eğitmek üzere bir akademi inşa eden Kurtuluş'un "Anima İstanbul" stüdyosu sayesinde bir atılım yaptı. Bu arada, çok sayıda Türk üniversitesi (Yaşar Üniversitesi, İstanbul Ayvansaray Üniversitesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Başkent Üniversitesi vb.) tarafından desteklenen "Canlandırıcılar Yetenek Kampı" adlı bir program, kısa metrajlı film yapıcılığına ilgi duyan sanatçıların yetiştirilmesine yardımcı oluyor. Birçok Türk üniversitesi (hem kamu hem de özel) pan-Avrupa öğrenci değişim programlarına (Sokrates, Erasmus ve benzeri) katılıyor. Bazılarının da Avrupa dışındaki üniversitelerle anlaşmaları var.

V. TÜRKPA ÜYESİ ÜLKELER ARASINDA SİNEMA VE ANİMASYON ALANINDA İŞBİRLİĞİ

SONUÇ

88.Ülkeler arasındaki işbirliği ihtiyacı, her bir TÜRKPA üyesi ülkenin kültürel değerlerine ve milli geleneklerine karşılıklı saygı çerçevesinde ortak bir bilgi ve sosyal-kültürel alan geliştirme aracı olarak kabul edilmektedir.

89.Sinema ve animasyon alanında ülkeler arasındaki işbirliği, Türk tarihi ve kültürel mirasının korunmasına katkıda bulunabilir.

90.TÜRKPA üyesi ülkeler, TÜRKPA üyesi ülkelerdeki kuşakların kültürel sürekliliğinin korunmasına ve bölgelerinde yüksek kalitede sinema ve animasyon üretilmesine katkıda bulunacak yeni dört taraflı yaklaşımlar oluşturabilirler.

91.Ayrıca, sinema ve animasyon alanındaki işbirliği, TÜRKPA üye ülkelerinin uluslararası festivallerdeki uluslararası imajını güçlendirmek için muazzam bir potansiyele sahiptir.

92.Hükümet ve özel sektör arasında başarılı bir ortaklık sağlanmalıdır. Bu bağlamda, Türkiye'nin sinema ve animasyon alanında önde gelen bölgesel konumunu dikkate alarak, Türk mevzuatının, özellikle Türk hükümetinin desteğine ilişkin olarak, daha ayrıntılı olarak incelenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, tüm TÜRKPA üyesi ülkelere, elektronik ve kağıt havuzunda yer alması ve karşılaştırmalı analiz için Sekretaryaya yasal mevzuata ilişkin belgeleri göndermeleri rica olunur.

93.Üye ülkeler arasında mevzuat seviyesinde uyumlaştırma şu konuları ele alabilir: vergi tercihleri (film yapımcıları, dağıtıcılar ve kiracılar ve ortak yapım projeleri için), mekanların kullanımı, ortak yapım fonları, ortak eğitim projeleri, dört taraflı

destekleyici programlar, her ülkede özel ekonomik bölgelere benzer özel sinema ve animasyon kampüsleri oluşturulması, dört ülkenin yerleşeceği dağıtım şirketleri kurulması. Ayrıca Türk dili konuşan ülkeler Sinema ve Animasyon Festivalleri de düzenlenmelidir. Bu bağlamda üye ülkeler arasında model anlaşmalar ve model mutabakat zaptları da hazırlanabilir.

- 94.13-14 Eylül 2018 tarihinde TÜRKPA tarafından Kırgızistan Jogorgu Keneşi'nin desteğiyle Bişkek'te düzenlenen TÜRKPA Kültürel Mirasının bir parçası olarak Sinema ve Animasyon Çalıştayı, bakanlıklar temsilcileri, film yapımcıları ve animasyon sektörü arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesinde önemli bir rol oynamıştır. Üye ülkelerden gelen uzmanlar, bir araya gelerek bilgi paylaşımı yapmış ve aralarındaki iletişimi geliştirmiştir.
95. Gelecekteki işbirliğinin önemli bir parçası, TÜRKPA üye ülkeleri arasında vergi politikalarının basitleştirilmesi fikridir. Bu zaten ABD, Fransa, Almanya, Rusya, Büyük Britanya, Çin ve diğer ülkelerde uygulanıyor. "EurImage" platformu üzerinde bölgesel işbirliğinin bazı yönleri, Türkçe konuşan ülkelerin işbirliği ile ilgili gelecekteki kavramsal çalışmalar için analiz edilebilir ve kullanılabilir. Avrupa ülkeleri, Avrupa kültürel değerlerini korumak için ortak yapımları fon desteği ile teşvik etmektedir. Ortak yapımlar için daha güçlü programlar, Türk dili konuşan ülkelerin topraklarında film çekmek için daha çekici yatırım politikası getirilebilir. Sonuç olarak, film yapımında daha gelişmiş teknik ekipmanlara yatırımlar ve devlet desteği ile ulaşılabilir.
96. Animasyonda ortak yapımlar da değerlendirilmeye alınmalıdır. Tüm taraflarca dört dilde bir çizgi filmin oluşturulması düşünülebilir. Böylelikle çocuklar Türk Kültürel Mirasının içeriğinden daha fazla haberdar olabilirler.
97. Eğer stüdyolar daha iyi iş üretmek istiyorlarsa animasyonla ilgili alanlarda daha güçlü bir eğitim altyapısının oluşturulmasını desteklemelidirler.
98. TÜRKPA üyesi ülkeler arasında mevzuat uyum sürecine yeni bir ivme kazandırmak için, TÜRKPA Sekreteryasında Sinema ve Animasyon ile ilgili tüm yasal belgelerin toplanması gibi bir yaklaşım Sekreteryaya'da elektronik ve kâğıt olarak bir havuz oluşturmada ilk adım olacaktır.